

יום רביעי כ"ט חשוון תש"פ
27 נובמבר 2019

לכבוד: ועדת המכרזים המשרדית

שלום רב,

הנידון: בקשה להתקשרות עם עמותת טריגובוף - סוויץ לעידוד התיירות הבדואית בנגב

רקע:

התיירות - תיירות הינה אחד הענפים המתפתחים ביותר בכלכלה העולמית. דוח המועצה לתיירות העולמית (UNWTO) קובע כי תעשיית התיירות בעולם מעסיקה יותר עובדים מתעשיות הרכב, הבנקים, הכרייה, הכימיקלים והפיננסיים.

בהתאם לנתוני הלמ"ס בחודשים ינואר-ספטמבר 2018 נרשמו 3.1 מיליון כניסות של מבקרים בישראל, המשקפים עלייה של 15% במספר המבקרים בישראל בהשוואה לחודשים המקבילים בשנת 2017, שמספרם עמד על 2.7 מיליון.

תיירות בנגב - בנגב מבקרים על פי הנתונים כ 8% ורק 4% מתוכם לנים בנגב. על כן הנגב מהווה מוקד משיכה בעל פוטנציאל גבוה לתיירות. מעבר לכך עם פתיחת שדה התעופה בעדת הנגב הופך למיקום אסטרטגי עבור תיירים רבים ונעשים מאמצים רבים לתייג את הנגב כ- the last friendly desert.

החברה הבדואית - האוכלוסייה הבדואית מונה כ-250,000 המתגוררים ברשויות מקומיות הבדואיות המדורגות בדירוג הסוציו-אקונומי הנמוך ביותר בישראל. בשנים האחרונות אנו עדים לניצנים של התפתחות יוזמות אזרחיות ועסקיות בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב, שכן החברה הבדואית הינה חברה צעירה מאוד הצמאה להתחדשות ולפיתוח.

פיתוח התיירות הבדואית בשנים אחרונות - במהלך השלוש שנים האחרונות משרד החקלאות ופיתוח הכפר באמצעות הרשות לפיתוח הנגב קידם תכנית לפיתוח וקידום התיירות הבדואית תחת מותג מרכזי "קסם המדבר". התוכנית יצרה פיתוח משמעותי וגידול במספר התיירים והתיירניות והעוסקים בתחום התיירות. חווית "קסם המדבר" והתיירות הבדואית מגוונת וכוללת את סיפורה של החברה ברהט כהעיר הבדואית הגדולה בארץ, סיפורי הנשים בלקיה, סודות הרפואה הטבעית בתל שבע, אירוח פלאחי בדריג'את, עולם הגששות בשגב שלום, סוד הגמלים בכפר טארבין, אומנות מסורתית בערעה.

החלטת ממשלה 2397 - ממשלת ישראל החליטה ביום 12.02.2017 על תכנית לפיתוח כלכלי חברתי בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב לשנים 2017-2021. התוכנית עוסקת בצמצום פערים בין החברה הבדואית בנגב לבין כלל החברה בישראל והיא מתמקדת בתחומי החינוך, השירותים החברתיים, התעסוקה, התשתיות, ופיתוח השלטון המקומי.

החלטה 2397, ממשיכה את מהלך הפיתוח שהחל עם אימוצה של תוכנית החומש הקודמת 3708 (11.9.2011). ההחלטה הנוכחית מבטאת את המשך המחויבות של ממשלות ישראל למאמץ השילוב של החברה הבדואית בנגב בחיי החברה והכלכלה בישראל.

השותפות:

מטרת ההתקשרות הינה לקדם את הפעילות בתחום התיירות הבדואית בהתאם לתוכנית עבודה. מטרת שותפות זו היא להביא את התיירות הבדואית לכדי תשתית ארגונית, שיווקית ותוכנית איכותית מקצועית וברת קיימא אשר תוכל לייצר אימפקט כלכלי חברתי משמעותי, לעודד תעסוקה ולצמצם פערים בחברה הבדואית.

עלות תכנית העבודה לשנה הקרובה עומדת על 2,000,000 ₪. מתוך זה: משרד החקלאות ופיתוח הכפר 1,000,000 ₪ עמותת טריגובוף - סוויץ 1,000,000 ₪

לאור האמור לעיל, אבקש כי ועדת המכרזים תאשר את בקשתנו להתקשרות בהתאם לסעיף 3 (30).

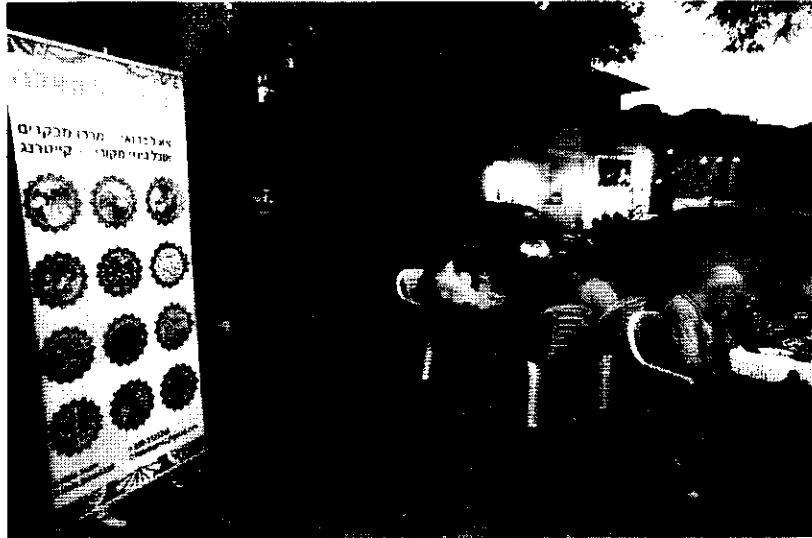
מצורפים:

1. הנספח המקצועי של התכנית.
2. תכנית עבודה מוצעת כולל עלויות תקציביות

אריאל למדני - מנהל תחום תכנון ומשאבים
האגף לפיתוח כלכלי חברתי בחברה הבדואית בנגב

מיזם משותף עם מכון טריגובוף ועמותת סוויץ' תכנית תיירות בדואית 2020-2021

רקע

תיירות הינה אחד הענפים המתפתחים ביותר בכלכלה העולמית, דוח המועצה לתיירות העולמית (UNWTO) קובע כי תעשיית התיירות בעולם מעסיקה יותר עובדים מתעשיות הרכב, הבנקים, הכרייה, הכימיקלים והפיננסים. התיירות הכניסה כ- 7.6 טריליון דולר בעולם ב-2016, מה שהפך אותה לתורמת הגדולה לתמ"ג העולמי. 3.1 מיליון כניסות מבקרים נרשמו בישראל בחודשים ינואר-ספטמבר 2018 - כך חושפים נתוני הלמ"ס והנתונים הללו משקפים עלייה של 15% במספר המבקרים בישראל בהשוואה לחודשים המקבילים בשנת 2017, שמספרם עמד על 2.7 מיליון. אופי הטיול: כ- 27% מהתיירים הגיעו בטיול מאורגן, 64% באופן עצמאי ו- 8% קנו חבילת תיור. גיל התייר: 18% מהתיירים בני 24 ומטה, 34% בני 25-44, 19% בני 45-54 ו-29% בני 55 ומעלה. אופי אירוח: 63% מהתיירים התאכסנו בבתי מלון או כפר נופש. 23% התגוררו בבתי קרובים וחברים, 2% באכסניית נוער, 7% בדירה שכורה, 1% באכסנייה נוצרית ו- 5% באכסון אחר. שהות: ממוצע השהות לכלל התיירים היה 11.4 לילות. עיקר מקומות הטיול של התיירים הם ירושלים 85%, אזור ים-המלח - 83%, בית לחם - 83%, אילת וים סוף - 15%. בנגב מבקרים על פי הנתונים כ- 8% ורק 4% מתוכם לנים בנגב. על כן הנגב מהווה מוקד משיכה בעל פוטנציאל גבוה לתיירות. מעבר לכך עם פתיחת שדה התעופה בעבדת הנגב הופך למיקום אסטרטגי עבור תיירים רבים ונעשים מאמצים רבים לתייג את הנגב כ- the last friendly desert.

כ-240,000 איש ואישה מתגוררים ברשויות מקומיות המדרגות בדירוג הסוציו-אקונומי הנמוך ביותר בישראל. בשנים האחרונות אנו עדים לניצנים של התפתחות יוזמות אזרחיות ועסקיות בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב, שכן החברה הבדואית הינה חברה צעירה מאוד הצמאה להתחדשות ולפיתוח. עם זאת, יוזמות אלו מתאפיינות בתחומים מוגדרים ונפרדים ונעדרות חשיבה מערכתית כוללת לפתרון הבעיה. על מנת להתמודד עם אתגר צמצום הפערים בין האוכלוסייה הבדואית בנגב ליתר החברה הישראלית, עלינו לאמץ גישה מערכתית שתאפשר את רתימתו של המומנטום הממשלתי לתוך החברה האזרחית לכדי שינוי עומק של ממש.

פיתוח התיירות הבדואית בשנים האחרונות

במהלך השנים האחרונות משרד החקלאות ופיתוח הכפר בשיתוף עם הרשות לפיתוח הנגב קידם תוכנית לפיתוח וקידום התיירות הבדואית תחת מותג מרכזי "קסם המדבר". התוכנית יצרה פיתוח משמעותי וגידול במספר התיירים והתיירניות והעוסקים בתחום התיירות אך מרביתם עדיין פועלים במסגרות ללא אישורים סטוטוריים מתאימים ואפשרויות תכנון והתרחבות. חווית "קסם המדבר" והתיירות הבדואית מגוונת וכוללת את סיפורה של החברה ברהט כהעיר הבדואית הגדולה בארץ, סיפורי הנשים בלקיה, סודות הרפואה הטבעית בתל שבע, אירוח פלאחי בדריג'את, עולם הגששות בשגב שלום, סוד הגמלים בכפר טארביין, אומנות מסורתית בערעה.

אתרי התיירות הבדואית והיזמים הבדואים מתבססים בעיקר על יוזמות מקומיות וקטנות בעיקר של נשים בתחומי: רקמה, אריגה, קולינריה, סיורים, צמחי מרפא ועוד. רוב היוזמות נמצאות בתוך היישובים הבדואים, בבתים של פרטיים של היזמים וללא אפשרויות רבות להרחבת המוצרים התיירותיים ו/או פיתוח שלכם לתחום הלינה.

במהלך שנת 2019 הקימה עמותת סוויץ' ומכון טריגובוף בשיתוף עם מעו"ף רהט את מותג התיירות הבדואית ברהט – "ת'פדלו רהט". מדובר בקהילה של יזמיות תיירות המשתייכות לקסם המדבר אשר מתמקדות באירוח קבוצות ומשפחות בשבתות ובחגים. הקהילה נוצרה כחלק מפרויקט ליצירת מרחב עיסקי משותף של יזמי התיירות ברהט במרכז סוויץ'.

תיירות נשים בדואית כמנוף לתעסוקה

מעמדה של האישה הבדואית כנגב עובר שינויים מואצים ואחד המאפיינים הבולטים של התיירות הבדואית הוא יזמותן של הנשים הבדואיות. חלק גדול מהאתרים, האטרקציות והיוזמות התיירותיות הינן של נשים. בין היוזמות הבולטות ביותר ניתן למצוא מפעלי אריגה ורקמה, יוזמות לאוהלי אירוח, פיתוח מוצרים קוסמטיים, סדנאות ואומנות.

כ- 80% מאתרי התיירות הבדואית, מוצרי התיירות ובעלות מוצרים למכירה הינן נשים. עם זאת, הנשים הבדואיות היזמיות מתמודדות עם חסמים ואתגרים ייחודיים מעצם היותן נשים. כגון: נישואים פוליגמיים, חוסר בזכויות חברתיות, קושי בניידות ועוד. הנשים היזמיות הינן פורצות דרך ונאלצות לשלם מחירים כבדים אישיים ומשפחתיים, פעמים רבות הן סובלות מהגבלות ומורכבויות חברתיות ותרבותיות. אחת הבעיות הבולטות והמרכזיות של הנשים התיירניות הוא נושא המיקום הפיזי של המרכזים שהן מובילות והסטטוטוריקה שקשורה בכך, לנשים בדואיות אין זכויות קניניות ובנושא המורכב גם כך של תכנון ביישובים הבדואים אין לנשים "אמירה" והן מנועות מלהשפיע ולהשמיע את צורכיהן. יצירת פלטפורמות עבור יזמות נשים ותיירות נשים הינה מנוף משמעותי לתעסוקת נשים.

תחום האירוח הביתי של נשים בדואיות התפתח מאוד בשנים האחרונות והוא מתכתב עם מגמה עולמית של אוכל ביתי ותיירות קהילתית. ניתן לראות התפתחות זו במיזמים בינלאומיים כגון: eat with, travel like a local ועוד.

מטרות

- יצירת תוכנית שתייצר פלטפורמה ארגונית ברת קיימא אשר תמשיך לנהל, לשווק, למתג ולקדם את התיירות הבדואית באמצעות עמותה/גוף עצמאי
- המשך מיתוג, שיווק, חיזוק ושיפור המוצר התיירותי הבדואי וקידום מוצרי משנה של התיירות הבדואית. כגון: תיירות מדברית, תיירות עירונית לפיתוח כלכלי של החברה הבדואית באופן עצמאי ובר קיימא.

תחומי פעילות

תחומי הפעילות יתמקדו ב- 4 תחומים עיקריים אשר מייצרים מודל בר קיימא לתיירות בדואית:

- פסטיבלים, אירועים ושוק יזמים ויזמיות בדואיות שוקראן – מהווים פלפורמה משולשת:**
 - לשיווק, מיתוג וקידום התיירות הבדואית
 - מייצרים הכנסה עבור התיירנים והתיירניות הבדואיות באופן שנתי
 - מהווים פלפורמה להכנסה עצמית עבור עמותת התיירות הבדואית העתידית

מדד תוצאתי: קידום פסטיבלים באופן עצמאי, תוכנית כלכלית עבור שוקראן, קידום אירועים לפיתוח וחיזוק התיירות.

- בניית תשתית ארגונית, שיווקית, משפטית ולעמותת תיירות בדואית.**

- סוירים מקצועיים עבור פורום התיירנים הבדואים
- ליווי ארגוני ומשפטי להקמת העמותה
- בניית תוכנית כלכלית פיננסית לעמותה ולסל מוצרים של תיירות בדואית

מדד תוצאתי: הקמת גוף מקצועי אשר יקדם, יאגם משאבים ויהווה גוף על לקידום התיירות הבדואית בנגב

- פיתוח של אתרי תיירות קיימים ופיתוח מיזמים לתיירות בדגש על לינה ואוכל**

- ליווי בפיתוח וקידום של אתרי תיירות קיימים
- ייעוץ וליווי פיתוח מיזמי תיירות חדשים בדגש על לינה ואוכל שכוללים: חוות שכוללות לינה, מרכזי אירוח והסעדה, חוות אוהלים בואדי עתיר
- תיאום עם הזרועות שעוסקות בתכנון ובתשתיות (הרשות להסדרת ההתיישבות הבדואית, רשויות מקומיות, משרד התיירות וכו') לצורך העלאה וקידום של נושאי שילוט, כ"א יישובי, תשתיות תומכות תיירות, מיתוג, הסדרה סטטוטורית וכו'.

מדד תוצאתי: חיזוק ופיתוח 5 אתרים קיימים, סיוע בקידום 2 מיזמים חדשים לפחות.

שיווק פרסום וסיוע בתשתיות תומכות לקראת עצמאות קסם המדבר

שיווק ופרסום הוא ה"א-ב" של התיירות הבדואית וישנו צורך גדול בסיוע בתשתיות תומכות עבור עמותת קסם המדבר הכולל:

- שדרוג האתר אינטרנט, תרגום לאנגלית/ערבית, תחזוק האתר, פייסבוק ואינסטגרם תוך למידה של התיירנים בנושא.
- קידום ממומן שוטף שנתי לאתר אינטרנט, קידום ממומן בפייס
- משווק אתרי תיירות, שיווק אתרי תיירות+ חבילות ומוצרי שיווק
- ניהול תוכן וניהול דף פייסבוק בעברית ואנגלית
- יח"צ וסיוע עיתונאים, סוירים שכוללים: סוירי אח"מים, סוכנים ומחליטנים, סוירים מקצועיים
- צילום, סרטוני תדמית והפקת חומרים כגון מפות, חומרים שיווקיים ועוד

- הכשרות והשתלמויות לטיוב וחיזוק מוצרי התיירות והתיירנים**

הכשרות, ליווי וסיוע יתקיימו בשותפות עם גורמים רבים כגון: מעוף, ריאן, חממת משרד התיירות ועוד. הם יתמקדו בהכשרות של יזמים ותיירנים קיימים ובקידום יזמות תיירותיות חדשות בדגש על יזמות נשים.

#מדד תוצאתי: הכשרות עומק ורוחב לכלל התיירנים הבדואית בשותפות עם רשויות מקומיות וגורמים שונים.
לפחות 4 הכשרות בשנה עבור כ- 40 תיירנים.

עקרונות מנחים ואימפקט

- בניית עצמאות ברת קיימא - בניית מודל ארגוני ותשתית למיזמי התיירות הפרטניים והמערכתיים בתפיסה כלכלית ברת קיימא
- פיתוח כלכלי ותעסוקת נשים- העסקת הקהילה המקומית באתרי התיירות הבדואית ובניית שותפות עם אנשי עסקים ויזמים בדואים תוך וידוא ש- 90% מהתעסוקה בתחום התיירות הבדואית היא של הבדואים ובמיוחד הנשים בדואיות
- חיבור למורשת הבדואית - שימור ה assets והערכים הייחודיים של החוויה הבדואית האותנטית, המסורת הבדואית של קבלת האורחים ומינופם למען פיתוח תיירות מיטבית אתנוגרפית בראיה מקומית ועולמית
- בניית שותפויות - יצירת winwin של שותפויות עם יזמי תיירות בדואית במרחב, רשויות מקומיות, משרדי ממשלה ועמותות, מינוף שותפויות ואיגום משאבים ממשלתיים בתחומי התיירות הבדואית
- יצירת מודלים כלכליים חברתיים שניתן להרחיבו ולהעתיקו לאיזורים נוספים בנגב

סיכום

תעסוקת נשים בדואיות בתחום התיירות מהווה מנוף משמעותי הרבה מעבר לתעסוקה עצמה ולהכנסה. הוא מייצר אפשרויות לשינוי תודעתי עמוק בקרב הנשים ולמוביליות חברתית, תעסוקתית וכלכלית באופן שאינו מעורר התנגדות בקרב הקהילה, באופן הדרגתי וטבעי ומייצרת אפשרות לנשים בדואיות להיות סוכנות שינוי שמקדמות לקיחת אחריות אישית – תעסוקתית וקולקטיבית. תחום זה אינו מייצר "מאסות" של תעסוקת נשים ואינו מייצר מספר גבוהים בשלב הראשון אך מחולל שינוי עמוק ומייצר אדוות ברות קיימא בתחום תעסוקה, לקיחת אחריות, יוזמה, גאווה ושיתופי פעולה איזוריים גבוהות בהרבה מיוזמות אחרות כגון: תעסוקה במפעלים. בנוסף, התיירות מאפשרת תעסוקה מכובדת והוגנת עבור נשים שאינן אקדמאיות ולמעשה מייצר עבורן הזדמנות ללמידה והכשרה במסלולים שונים כגון: מלונאות, הדרכות ועוד. תיירות מייצרת מרחב הזדמנויות רחב לתעסוקה ומהווה מנוף משמעותי זמין ומוצלח לתעסוקת נשים בדואיות.